

‘GKv: Vergeet voormannen Vrijmaking niet!’

“Gevaar!” “Pas op!” Het zijn kreten die we op allerlei terreinen in het dagelijks leven tegen komen. Op het werk, in het verkeer, op plaatsen in de natuur. Iedereen kent ook wel momenten waarbij hij het gevoel heeft dat hij maar op het nippertje ontsnapt is aan gevaar. Zijn wij ons echter bewust van gevaar dat in de kerk aanwezig kan zijn? Of is de kerk een oase van rust voor ons waar we even bij kunnen komen van de grote boze buitenwereld?

In de afgelopen decennia zijn de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in hoog tempo veranderd. Grotendeels is dit buiten mij om gegaan, want ik ben nog maar drie jaar geleden naar deze kerk overgegaan.

De veranderingen buitelen zowat over elkaar heen, en het verbaast mij, als student Theologie, zeer, hoe snel er, nog steeds, veranderd wordt. Maar misschien nog wel meer, hoe hard tegelijkertijd de geschiedenis na de Vrijmaking verguisd wordt. Er is sprake van een metamorfose van een kerk met gesloten deuren, naar een kerk met open deuren. Dit is geen slechte ontwikkeling, maar tegelijkertijd blijven twee grote fouten uit het verleden in (het gemeenteleven van) de GKv hardnekkig aanwezig: verbondsautomatisme en eenzijdige prediking. Tenslotte lijken leerverschillen gedoogd of geaccepteerd te worden

Verbondsautomatisme.

De aanwezigheid van dit gegeven binnen de gemeente van Christus is onacceptabel. Het zou niet mogelijk moeten zijn om zonder consequenties openlijk uit te spreken dat je verlost bent, wanneer je gedoopt bent, en in de kerk zit. Dat zou veronderstellen dat een bekering en een persoonlijk geloof, met bijbehorend geloofsleven niet belangrijk meer zijn, omdat je vanwege je doop bij het verbond hoort, en daarmee dus gerechtvaardigd bent. Bij de Vrijmaking ging het al om het bestrijden van de dwaling dat een kind bij de doop reeds wedergeboren, en dus behouden zou zijn. We mogen vast blijven houden aan het verbond. En op grond van dat verbond mogen de kinderen gedoopt worden, en later mogen ze, als God het wil, geloof ontvangen.

De gedachte, je bent gedoopt, zit in de kerk, en bent verlost, wordt vanaf de kansel al lang niet meer verkondigd. Toch lijkt deze gedachte nog lang niet weg te zijn uit vrijgemaakte kring. In gesprekken, bijbelstudies en verenigingen hoor ik dit soort geluiden vaker dan me lief is.

Als de Vrijgemaakten zich duidelijker distantieëren van zulke gedachten, zou dat de samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken ook vergemakkelijken. Zij hebben zich immers altijd verzet tegen een doop op grond van (veronderstelde) wedergeboorte, maar hebben nooit iets anders gekend als de verbondsdoop. In de prediking in de GKv zou het idee van verbondsautomatisme en doop op grond van (veronderstelde) wedergeboorte duidelijker bestreden moeten worden, dan nu vaak het geval is. Misschien ten overvloede, maar dit geldt alleen voor de doop van kinderen van de gelovigen.

Eenzijdige prediking.

Verder is de prediking in de GKv te vaak gericht tot de gelovigen, en wel op die manier dat slechts over het mooie van het geloven gesproken wordt. Natuurlijk is het niet verkeerd om in de prediking de gelovigen op te bouwen, en te troosten, maar ook moet in de prediking vermaand worden. De gelovigen moeten nog telkens een dagelijkse bekering worden voorgehouden. Een eenmalige bekering zonder dagelijkse bekering kan simpelweg niet. Ook aan de gelovigen dienen in een preek hun zonden hun aangezegd te worden, maar altijd moet er vergeving klinken, met een leven in dankbaarheid bij een

dagelijkse bekering. Ellende, verlossing en dankbaarheid in een preek zijn de ingrediënten voor een gezond geestelijk leven.

Er dreigt echter vergeten te worden dat er naast gelovigen ook nog ongelovigen en hypocrieten in de kerk zitten. K. Schilder spreekt hierover: "De prediking dient t.o.v. de hypocrieten (*en de ongelovigen JdG*) zo te zijn dat ze voelen dat het hun aangaat en dat ze het benauwd krijgen, opdat ze zich mogen bekeren."¹ We mogen dus stellen dat hypocrieten en ongelovigen opgeroepen moeten worden zich te bekeren van hun zonden. Tevens zou het recht doen aan artikel 29 van de NGB, wanneer over hypocrieten (die immers lid zijn van de Kerk) de tucht (van de prediking) uitgeoefend wordt, met óók daar een duidelijke oproep tot bekering.

Het gegeven dat er zich gelovigen, hypocrieten en ongelovigen onder het gehoor van een predikant bevinden, wordt nog wel eens vergeten. De laatste twee groepen zouden in een eenzijdige opbouwende, vertroostende prediking voor ware gelovigen een valse gerustheid aangezegd krijgen, die schadelijk is voor hun ziel. En juist dit leidt de kerken op de weg van het verbondsautomatisme. De prediking moet dus meer onderscheidend zijn, echter een predikant moet zich bewust blijven van het feit dat hij in de prediking recht doet aan de Christus van de Schriften, dat hij het Woord zuiver verkondigt, en tot eer van God. Aan de gemeente de volgende oproep: sta niet alleen stil bij de vraag of de dominee u opbouwt, of dat hij aardig is, maar toets hem of hij het Woord zuiver verkondigt, tot eer van God preekt, en of hij recht doet aan de Christus van de Schriften.

Pluriformiteit en pluralisme.

Wanneer er gesproken wordt over pluriformiteit moeten we voor ogen houden wat A. Kuiper ermee bedoelde. Hij immers heeft de kwestie van de pluriformiteit de kerk in gebracht. Hij bedoelde ermee dat de Kerk zich in verschillende vormen openbaart, in verschillende vormen van kerk-zijn: Rooms-Katholiek, Luthers, Calvinistisch.

De kritiek van K. Schilder hierop is dat daarmee geen recht gedaan zou worden aan artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Ja, hij stelt het heel duidelijk: "Deze pluriformiteitsleer komt eigenlijk neer op een verdoezelen van de Gereformeerde Belijdenis." Pluriformiteit onder alle kerken.

Aan de andere kant staat een uitspraak van Prof. Dr. S. Greijdanus: "Wil men de pluriformiteit, dat is best, maar dan binnen de ware kerk."² Een verschil in visie binnen de Gereformeerde Kerken moet geen probleem zijn. Schilder kon best leven met een verschil in visie binnen de Gereformeerde Kerken. Het verschil van visie moet mijns inziens binnen Schrift en Belijdenis vallen. De Heilige Schrift is immers de 'norma normans' (normerende norm), en de Belijdenis de 'norma normata' (genormeerde norm). We hoeven niet allemaal hetzelfde te zeggen, maar we moeten wel tot hetzelfde komen, aldus K. Schilder.

Liturgische verschillen binnen de kerken zijn geen probleem, want dit doet geen afbreuk aan Schrift en Belijdenis. Plaatselijk kan dit goed geregeld worden. Het vormgeven van het gemeente-zijn ligt toch bij de kerkenraad? Dat staan Gereformeerden toch voor? De macht ligt bij de plaatselijke kerk, en niet bij een Generale Synode. Wat dat betreft kunnen de vrijgemaakte kerken nog wel wat leren van de Nederlands Gereformeerde Kerken!

In de leer zullen we echter wel uniformiteit moeten blijven voorstaan. Dit ter voorkoming van grote verschillen tussen orthodox en vrijzinnig binnen hetzelfde kerkverband. Eenduidig blijven, dat is correct, want dan kan je (hoewel vele kerken), gezamenlijk één getuigenis van Christus zijn. Gedogen van dwaalleren dat kan niet, ook niet plaatselijk. De kerken moeten allen voor dezelfde Gereformeerde leer staan, van Roodeschool tot Maastricht.

---

¹ K. Schilder, *Christelijke religie (over de Nederlandse Geloofsbelijdenis)*, Kampen 1977, p. 95-96.

² K. Schilder, *De Kerk (intermezzo-colleges jan.-jun. 1942)*.

Slot

Wellicht zouden deze gevaren minder aanwezig zijn wanneer de Vrijgemaakten, misschien verrassend, meer zouden kijken naar het verleden. Het lijkt erop dat er vooral beschamend wordt gekeken naar de eerste jaren na de Vrijmaking. Ja, er is welzeker reden om enigszins beschaamd te zijn, gezien het feit dat we jarenlang een groep naar binnen gekeerde Gereformeerden waren, en door de buitenwereld als star en stijf bestempeld werden, maar we mogen het niet verdringen. Het kijken naar het verleden leert ons het goede eruit te filteren, en het kwade van ons te houden. Het verleden is hetgeen ons bindt in het heden. Dat maakt ons tot Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De kerk mag, nee moet, niet een instituut zijn voor ons eigen zielenheil, maar veelmeer kerk zoals K. Schilder die voorstond, en waarvan M. te Velde zegt in het boekje *Vrijgemaakte Vreemdelingen*: 'De kerk is voor hem (*K. Schilder JdG*) geen naar binnen gericht service-instituut voor het persoonlijke zielenheil, maar een dynamische krachtcentrale voor het hele brede leven.'³

De kerk zoals die ontstaan is direct na de Vrijmaking onder invloed van onder andere P. Jongeling, dat is niet een kerk zoals wij kerk moeten zijn; gesloten van binnen naar buiten (eigen organisaties die in de praktijk te eigen waren), en gesloten van buiten naar binnen (hoge drempel vanwege het stigma van de 'enige ware kerk').

Naar buiten toe mag de GKv meer open zijn, en Gereformeerde organisaties bieden daar ruimte voor. Zo zijn er bijvoorbeeld vele mensen uit andere kerken die omwille van het christelijk onderwijs hun kinderen op Gereformeerde scholen doen. De deur van buiten naar binnen, die moet zeker open staan, maar let wel goed op wat er binnen komt. Want voor we erop bedacht zijn, komt er allerlei wind van leer de kerk in. Open voor de waarheid, gesloten voor de leugen.

Ik pleit niet voor terugkeer naar de GKv van vroeger, maar een GKv van en voor vandaag, gestoeld op de leer zoals voormannen zoals, K. Schilder, S. Greijdanus, B. Holwerda, en anderen, die nagestreefd hebben: een kerk die een orthodox, maar actueel antwoord, heeft op de vragen die vandaag in en buiten de kerk spelen.

Jac. de Groot

Student Theologie aan de Universiteit van Utrecht en lid van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Veenendaal-Oost.

---

³ M. te Velde & H. Werkman, *Vrijgemaakte Vreemdelingen*, Barneveld 2007, p. 178.